



УДК 346.62

## ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

**Колісник Артем Семенович,**

кандидат юридичних наук,  
доцент кафедри права і соціально-гуманітарних дисциплін,  
Черкаський навчально-науковий інститут  
Університету банківської справи  
*e-mail: akolisnyk@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-0255-4731*

**Пилипишин Станіслав Станіславович,**

кандидат юридичних наук,  
провідний юрисконсульт, Державне підприємство «СПЕЦАГРО»  
*e-mail: stas-pilipishin@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-4910-8616*

**Авраменко Олександр Леонідович,**

кандидат юридичних наук,  
доцент кафедри права і соціально-гуманітарних дисциплін,  
Черкаський навчально-науковий інститут  
Університету банківської справи  
*e-mail: sotoslite0706@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-8431-3260*

**Потапенко Людмила Віталіївна,**

кандидат філологічних наук, доцент,  
доцент кафедри права і соціально-гуманітарних дисциплін,  
Черкаський навчально-науковий інститут  
Університету банківської справи  
*e-mail: milavit7@ukr.net; ORCID ID: 0000-0003-3076-5154*

**Анотація.** Досліджено основні напрями правового регулювання безготівкових розрахунків у господарській діяльності. Доведено, що розрахунки в господарській діяльності — це господарські правовідносини, що виникають у зв'язку з виконанням грошових зобов'язань, у силу закону або договору. У свою чергу, вони є частиною грошового обігу, який регулює держава з метою забезпечення перерозподілу фінансових ресурсів держави і контроль за їх використанням. Установлено, що предметом регулювання інституту безготівкових розрахунків виступають не лише господарські, цивільно-правові відносини, що виникають між клієнтом і банком, адміністративно-фінансові, а також інформаційні відносини, які пов'язані з обігом документів у паперовій та електронній формі, оскільки під час здійснення безготівкових розрахунків утворюються документи, передбачені нормативно-правовими актами Національного банку України і в більшості випадків йде обмін інформації між банками і платіжними системами про рух коштів, що зберігаються на розрахункових рахунках платників та отримувачів коштів. Зазначається, що з'ясування генези розрахунків, виявлення співвідношення між правовим регулюванням первинних форм розрахунків і сучасним правовим забезпеченням розрахунків у господарській діяльності надасть можливість установити специфіку й особливості розвитку правового регулювання безготівкових розрахунків, сприятиме визначенню напрямів удосконалення господарсько-правового регулювання безготівкових розрахунків у сучасних умовах.

**Ключові слова:** розрахунки, безготівкові розрахунки, кошти, платіж, господарське право, фінансове право, цивільне право, переказ коштів.

Формул: 0; рис.: 0; табл.: 0; бібл.: 10.

## LEGAL SUPPORT OF CASHLESS PAYMENTS IN ECONOMIC ACTIVITY

**Kolisnyk Artem,**

Ph. D. in Law,  
Associate Professor of the Law, Social Sciences and Humanities Department,  
Cherkasy Educational-Scientific Institute of Banking University  
*e-mail: akolisnyk@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-0255-4731*



**Pylypyshyn Stanislav,**

Ph. D. in Law,

leading legal adviser, SPETSAGRO State Enterprise  
*e-mail: stas-pilipishin@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-4910-8616*

**Avramenko Oleksandr,**

Ph. D. in Law,

Associate Professor of the Law, Social Sciences and Humanities Department,  
Cherkasy Educational-Scientific Institute of Banking University  
*e-mail: sotoslite0706@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-8431-3260*

**Potapenko Lyudmyla,**

Ph. D. in Philological Sciences,

Associate Professor of the Law, Social Sciences and Humanities Department,  
Cherkasy Educational-Scientific Institute of Banking University  
*e-mail: milavit7@ukr.net; ORCID ID: 0000-0003-3076-5154*

**Abstract.** The key areas of legal regulation of non-cash settlements in financial and economic activity are investigated. It was proved that calculations in financial and economic activity are certain relations which appear in connection with the fulfillment of monetary obligations arising from the law or the contract. As a result they are part of the monetary circulation that is regulated by the state purpose, ensuring the redistribution of financial resources of the state and control of their use. It was also established that the subject of regulation of the cashless settlement institution is not only the economic civil-legal relations that arise between customers and the bank, but also administrative-financial and information relations that are related to the circulation of documents in paper and electronic form. It was researched that during the execution of non-cash payments, documents are created by normative legal acts of the Ukrainian National Bank and in most cases there is an exchange of information between banks and cash flow systems which are kept on payers' accounts. It was noted that the issue of calculation genesis as well as identification of the relationship between the legal regulation of primary forms and modern legal framework will give the opportunity to set specifics and identify features for the development of legal regulation of cashless settlements. In addition, it will help to determine the right ways for improvement the economic and legal regulation of non-cash payments in modern conditions. It is proved that in the conditions of active introduction of modern information and telecommunication technologies in the activity of financial institutions, the emergence of e-commerce, the emergence of new financial instruments and the spread of electronic banking systems, the development of the payment services market is characterized by increasing customer demand for non-cash payments. Therefore, the development of recommendations for improving the legal regulation of non-cash payments in economic activities should be based on a comprehensive analysis of the interests of both market participants and the state.

**Keywords:** settlements, non-cash payments, funds, payment, economic law, financial law, civil law, money transfer.

**JEL Classification** K12, K29

Formulas: 0; fig.: 0; tabl.: 0; bibl.: 10.

## ПРАВОВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ БЕЗНАЛИЧНЫХ РАСЧЁТОВ В ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

**Колесник Артём Семёнович,**

кандидат юридических наук,

доцент кафедры права и социально-гуманитарных дисциплин,  
Черкасский образовательно-научный институт  
Университета банковского дела

*e-mail: akolisnyk@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-0255-4731*

**Пилипишин Станислав Станиславович,**

кандидат юридических наук,

ведущий юрисконсульт, Государственное предприятие «СПЕЦАГРО»

*e-mail: stas-pilipishin@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-4910-8616*



**Авраменко Александр Леонидович,**

кандидат юридических наук,  
доцент кафедры права и социально-гуманитарных дисциплин,  
Черкасский образовательно-научный институт  
Университета банковского дела  
e-mail: sotoslite0706@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-8431-3260

**Потапенко Людмила Витальевна,**

кандидат филологических наук, доцент,  
доцент кафедры права и социально-гуманитарных дисциплин,  
Черкасский образовательно-научный институт  
Университета банковского дела  
e-mail: milavit7@ukr.net; ORCID ID: 0000-0003-3076-5154

**Аннотация.** Исследованы основные направления правового регулирования безналичных расчетов в хозяйственной деятельности. Доказано, что расчеты в хозяйственной деятельности — это хозяйственные правоотношения, возникающие в связи с выполнением денежных обязательств, возникающих в силу закона или договора. В свою очередь, они являются частью денежного обращения, которое регулирует государство с целью обеспечения перераспределения финансовых ресурсов государства и контроль за их использованием. Установлено, что предметом регулирования института безналичных расчетов выступают не только хозяйственные, гражданско-правовые отношения, возникающие между клиентом и банком, административно-финансовые, а также информационные отношения, связанные с оборотом документов в бумажной и электронной форме, поскольку во время осуществления безналичных расчетов образуются документы, предусмотренные нормативно-правовыми актами Национального банка Украины, и в большинстве случаев идет обмен информации между банками и платежными системами о движении денежных средств, хранящихся на расчетных счетах плательщиков и получателей средств. Отмечается, что выяснение генезиса расчетов, выявление соотношения между правовым регулированием первичных форм расчетов и современным правовым обеспечением расчетов в хозяйственной деятельности позволит установить специфику и особенности развития правового регулирования безналичных расчетов, будет способствовать определению направлений совершенствования хозяйственно-правового регулирования безналичных расчетов в современных условиях.

**Ключевые слова:** расчеты, безналичные расчеты, средства, платеж, хозяйственное право, финансовое право, гражданское право, перевод средств.

Формул: 0; рис.: 0; табл.: 0; библи.: 10.

**Вступ.** Проблема правового забезпечення безготівкових розрахунків у господарській діяльності полягає в масовості і стабільності їх використання, що зумовлює нагальну потребу в усебічному вивченні якісно нового стану розрахунків та наявних механізмів і методів його правового регулювання. Предметом регулювання інституту безготівкових розрахунків виступають не лише господарські, цивільно-правові відносини, що виникають між клієнтом і банком, адміністративно-фінансові, а також інформаційні відносини, які пов'язані з обігом документів у паперовій та електронній формі, оскільки під час здійснення безготівкових розрахунків утворюються документи, передбачені нормативно-правовим актами Національного банку України, і в більшості випадків йде обмін інформації між банками і платіжними системами про рух коштів, що зберігаються на розрахункових рахунках платників та отримувачів коштів.

Відносини правового регулювання безготівкових розрахунків у господарській діяльності сьогодні вийшли у світлі на перший план і стали вже не просто юридичним або комерційним питанням, а внаслідок

комп'ютеризації сучасної світової економіки вони усе більше стають політичною проблемою, пов'язаною з економічною безпекою, вимагають стратегічних підходів до їхнього вирішення.

Ураховуючи означене, особливої актуальності набуває питання виявлення співвідношення між правовим регулюванням розрахунків і сучасним правовим забезпеченням розрахунків у господарській діяльності, що надасть можливість установити специфіку й особливості розвитку правового регулювання розрахунків, а також сприятиме визначенню напрямів удосконалення господарсько-правового регулювання розрахунків у сучасних умовах.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Проблемним аспектам правового регулювання безготівкових розрахунків присвятили наукові праці О. В. Дзера, В. А. Белов, В. П. Богун, Д. О. Гетьманцев, С. І. Іщенко, Н. М. Ковалко, А. Н. Самцова, А. В. Шамраєв, Я. О. Хірс та інші. Високо цінуючи науковий доробок учених у сфері цієї проблематики, варто зауважити, що чинне господарсько-правове регулювання розрахунків суб'єктів господарської діяльності



потребує подальшого поглиблення і вдосконалення, адже рівень регулювання розрахункових відносин у сфері господарської діяльності залишається недостатнім, а певні теоретичні проблеми правового регулювання розрахунків суб'єктів господарської діяльності залишаються нерозв'язаними.

Відповідно до цього *мета статті* полягає в комплексному аналізі тенденцій правового регулювання використання безготівкових розрахунків у господарській діяльності та розробленні рекомендацій щодо їх оптимізації з урахуванням факту наявності різних розрахункових відносин у сучасних економічних умовах, які кардинальним чином змінюють підходи до специфікації, захисту та особливостей його використання.

**Результат дослідження.** Аналізуючи сутність безготівкових розрахунків, потрібно чітко сформулювати їх поняття, яке визначене в Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, — це перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, внесених ними готівкою в касу банку на рахунки отримувачів коштів [1].

Ці розрахунки проводяться банком на підставі розрахункових документів на паперових носіях чи в електронному форматі.

Для розкриття правової природи безготівкових грошово-розрахункових правовідносини потрібно надати характеристику елементній структурі: підставам виникнення, зміни і припинення; суб'єктам; предмету; змісту [2].

По-перше, підставою виникнення безготівкових розрахункових правовідносин є розпорядження клієнта банку на перерахування коштів з одного рахунку на інший, при цьому розпорядження або доручення банку слід розглядати як односторонній правочин [3, с. 250], і цей правочин обов'язково зафіксований у письмовій або електронній формі.

Таким чином, для безготівкових розрахунків потрібна наявність рахунків платника, що відкриваються на підставі відповідного договору між ним і банком. Але з таким твердженням можна частково не погодитися, оскільки для здійснення переказу коштів не завжди потрібен рахунок банку, що підтверджується ч. 2 статті 1089 ЦК України, яким передбачено, що положення § 2 «Розрахунки із застосуванням платіжних доручень» застосовуються також до відносин, пов'язаних із перерахуванням грошових коштів через банк особою, яка не має рахунка в цьому банку, якщо інше не встановлено законом, банківськими правилами або не впливає із суті відносин [4].

По-друге, суб'єктами безготівкових розрахункових правовідносин є банк, платник та одержувач, які в конкретних різновидах розрахунків мають свою спеціальну назву (виконуючий банк, платник,

одержувач, чекодавець, чекодержатель, заявник акредитива, бенефіціар тощо). Однак поряд із цими суб'єктами безготівкових розрахунків, згідно з чинним законодавством України, є і платіжні системи та інші фінансові установи, що надають послуги з переказу коштів, крім того, у зв'язку з появою криптовалют, сюди також варто віднести піррингові платіжні системи, у яких відсутній центральний адміністратор та емітент платіжного засобу, вищевказані платіжні системи базуються на комп'ютерній мережі типу peer-to-peer (або P2P), засновані на принципі рівноправності учасників і характеризуються тим, що їхні елементи можуть зв'язуватися між собою, на відміну від традиційної архітектури, коли лише окрема категорія учасників, яка називається серверами, може надавати певні сервіси іншим. У чистій «peer-to-peer» мережі не існує поняття «клієнтів» або «серверів», лише рівні вузли, які одночасно функціонують як клієнти і сервери щодо інших вузлів мережі. Ця модель мережевої взаємодії відрізняється від клієнт-серверної архітектури, в якій зв'язок відбувається лише між клієнтами і центральним сервером. Така організація дозволяє зберігати працездатність мережі за будь-якої конфігурації доступних її учасників. Проте практикується використання P2P-мереж, які все ж таки мають сервери, але їхня роль полягає вже не в наданні сервісів, а в підтримці інформації з приводу сервісів, що надаються клієнтами мережі [5, с. 124].

По-третє, предметом безготівкових розрахункових правовідносин є грошові кошти. Під час розрахунку між відповідними особами за допомогою «безготівкових грошей», суми яких обліковуються на рахунку в банку, реалізується функція платежу, що притаманна «готівковим грошам», сюди також потрібно додати електронні гроші та криптовалюту.

По-четверте, змістом безготівкових розрахункових правовідносин є права і обов'язки їхніх суб'єктів [6, с. 8], джерелами яких є:

а) договори, оскільки в ч. 2 статті 1071 ЦК України йдеться про те, що грошові кошти можуть бути списані з рахунку клієнта у випадках, установлених договором між банком і клієнтом;

б) законодавчі та нормативно-правові акти, у доповненні до цього можна додати ще банківські правила і звичаї ділового обороту.

Суть цих прав і обов'язків визначено у статті 1066 ЦК України, що банк:

– зобов'язаний приймати і зараховувати на рахунок, відкритий клієнтові (володільцеві рахунка), грошові кошти, що йому надходять, виконувати розпорядження клієнта про перерахування і видачу відповідних сум із рахунку та проведення інших операцій за рахунком;

– не має права визначати і контролювати напрямки використання грошових коштів клієнта і встановлювати інші, непередбачені договором або законом



обмеження його права розпоряджатися грошовими коштами на власний розсуд, наприклад, у ч. 1 статті 10 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [7].

По-п'яте, об'єктом безготівкових розрахункових відносин є певні дії, що вчиняються суб'єктами цих правовідносин, результатом яких є здійснення платежу шляхом переказу певної суми грошових коштів з рахунку платника на рахунок одержувача на підставі відплатності та еквівалентності товарних відносин, тобто при здійсненні списання і зарахування коштів виникають специфічні інформаційні відносини, пов'язані з рухом фінансових і бухгалтерських документів, які містять інформацію про платника та бенефіціара коштів, самі гроші як предмет таких відносини не рухаються від платника до отримувача.

Для розкриття здійснення правового регулювання безготівкових розрахунків у господарській діяльності варто розкрити їхню правову природу.

Абсолютна більшість безготівкових розрахункових правовідносин не існують самостійно, у чистому варіанті, а породжуються у зв'язку з виконанням саме цивільно-правового або господарсько-правового зобов'язання та перебуваючи з ним у постійному зв'язку, і не можуть існувати без нього. Крім того, на наявність цивільно-правової складової в безготівкових розрахунках вказує й договірна основа відносин між банками або іншими фінансовими установами та їхніми клієнтами. Разом із тим, з огляду на складність правового механізму безготівкових розрахунків, вони не можуть розглядатись лише як сукупність цивільно-правових конструкцій.

Слід визнати, що вільне волевиявлення сторін, характерне для галузей приватного права, у межах інституту розрахунків у безготівковій формі має обмежений характер. Водночас переважаючим виступає саме імперативний метод правового регулювання, характерний для фінансового права, який, зокрема, проявляється ось у чому.

1. Порядок здійснення безготівкових розрахунків суворо регламентовано імперативними фінансово-правовими нормами, що містяться у спеціальному законодавстві.

2. Безготівкові розрахунки виступають проявом функціонування банківської системи та елементом банківської діяльності як такої. У цьому зв'язку з чим вони, безперечно, входять до предмета правового регулювання фінансового права. При цьому особлива роль щодо регулювання безготівкових розрахунків належить Національному банку України.

3. Предметом регулювання інституту безготівкових розрахунків виступають не лише майнові (цивільно-правові), а й організаційно-розпорядчі відносини [8, с. 392], господарські та інформаційні відносини.

Правове регулювання і забезпечення безготівкових розрахунків у господарській діяльності базується на критеріях, які є обов'язковими:

1) безготівкові розрахунки здійснюються сторонами цивільно-правового зобов'язання через банки з відкритих ними розрахункових, поточних та інших рахунків, умови яких дозволяють виробляти платежі за розпорядженням клієнта; твердження на даний момент частково правильне у зв'язку з поширенням криптовалют та електронних грошей;

2) учасники розрахунків можуть обирати і закріплювати в договорі будь-яку форму розрахунків, передбачену законом, установленими згідно з ним банківськими правилами і вживаними в банківській практиці звичаями ділового обороту. Банки не вправі відмовити клієнтам у вчиненні таких операцій, якщо інше не передбачено договором банківського рахунку або законом, коли банк у праві відмовити у здійсненні фінансової операції;

3) у розрахункових цивільно-правових відносинах кошти з рахунків списуються за розпорядженням власника рахунку, окрім випадків, передбачених чинним законодавством або договором між банком і клієнтом. Волевиявлення власника рахунку може бути виражене або у формі прямої вказівки банку про перерахування коштів, або шляхом переказу готівки, або у формі письмової згоди на платіж на вимогу, пред'явлену третьою особою;

4) банк не має права визначати і контролювати використання грошових коштів, що зберігаються на рахунку клієнта, і встановлювати не передбачені законодавчими актами або договором обмеження його права розпоряджатися грошовими коштами на власний розсуд;

5) банк, який бере участь у розрахунках за цивільно-правовим зобов'язанням контрагентів, сам не стає стороною в цьому зобов'язанні. Він є стороною договору банківського рахунку і лише за його виконання відповідає перед своїм клієнтом;

6) не допускається обмеження прав клієнта на розпорядження грошовими коштами, що зберігаються на рахунку, за винятком накладення арешту на грошові кошти на рахунку або зупинення операцій за рахунком у випадках, передбачених законом, а саме коли операція підпадає під ознаки фінансового моніторингу;

7) платежі з рахунків утворюються за наявності коштів на рахунках платника або за рахунок банківського кредиту, наданого платникові;

8) безготівкові розрахунки проводяться на підставі документів установленої форми [9, с. 47—49].

Діяльність будь-якої банківської установи і вся банківська сфера пронизана інформаційними відносинами, при цьому їхнім головним аспектом виступає саме інформація [10, с. 77], оскільки під час здійснення безготівкових розрахунків утворюються



документи, передбачені нормативно-правовим актами Національного банку України, і в більшості випадків йде обмін інформації між банками і платіжними системами про рух коштів, які зберігаються на розрахункових рахунках.

**Висновки.** Підсумовуючи, можна констатувати, що в умовах активного впровадження в діяльності фінансових установ сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій, виникнення електронної торгівлі, появи нових фінансових інструментів і поширення електронних банківських систем розвиток ринку платіжних послуг характеризується підвищенням клієнтського попиту на послуги з безготівкових розрахунків, і водночас розроблення рекомендацій щодо вдосконалення правового регулювання безго-

тівкових розрахунків у господарській діяльності має ґрунтуватися на комплексному аналізі інтересів як учасників ринку, так і держави.

Що ж стосується особливостей безготівкових розрахунків та порядку їх здійснення, можна стверджувати, що вони базуються на обміні документами, які містять інформацію про рух коштів, вимоги до яких встановлені державою та закріплені у фінансово-правових нормах.

Привертає увагу та обставина, що безготівковим розрахункам притаманна договірна форма, яка обумовлена нормами господарського і цивільного права.

Водночас вимоги до інформації, яка опосередковує обіг безготівкових коштів, містяться в основному в нормах фінансового й адміністративного права.

### Список використаної літератури

1. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті : Постанова Правління Національного банку України від 21.01.2004 № 22 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>.
2. Договірне право України. Загальна частина : навч. посібник / за заг. ред. О. В. Дзери. — Київ : Юрінком Інтер, 2008. — 896 с.
3. Безклубий І. А. Банківські правочини: цивільно-правові проблеми : монографія / І. А. Безклубий. — Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2005. — 378 с.
4. Цивільний кодекс України : від 16 січня 2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
5. Доманецька І. М. Імітаційна модель функціонування вузла пірингової мережі [Електронний ресурс] / І. М. Доманецька, М. С. Петрушенко, О. В. Федусенко, А. О. Федусенко // Управління розвитком складних систем. — 2012. — Вип. 12. — С. 124—132. — Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Urss\\_2012\\_12\\_27](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Urss_2012_12_27).
6. Кузьмин В. Ф. Расчётные правоотношения в новых условиях хозяйствования : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / В. Ф. Кузьмин. — Москва, 1971. — 16 с.
7. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1702-VII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. — 2014. — № 50—51. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.
8. Богданович А. С. Безготівкові розрахунки із використанням електронних платіжних засобів як комплексний як комплексний правовий тубінститут / А. С. Богданович // Часопис Київського університету права. — 2013. — № 4. — С. 391—394.
9. Новоселова Л. А. Денежные расчеты в предпринимательской деятельности / Л. А. Новоселова. — Москва : ЮрИнфоР, 1996. — 326 с.
10. Борисова А. М. Напрямки та перспективи вдосконалення інформаційних банківських правовідносин / А. М. Борисова // Молодий вчений. — 2014. — № 1 (04). — С. 75—78.

### References

1. Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy. (2004). *Instruktsiia pro bezgotivkovi rozrakhunki v Ukraini v natsionalnii valiuti: Postanova № 22. vid 21.01.2004* [Instruction on non-cash payments in Ukraine in national currency: Resolution dated 21.01.2004 № 22]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04> [in Ukrainian].
2. Dzera, O. V. (Ed.). (2009). *Dohovirne pravo Ukrainy. Zahalna chastyna* [Contract law of Ukraine. The general part]. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
3. Bezklubiy, I. A. (2005). *Bankivski pravochyny: tsyvilno-pravovi problemy* [Banking transactions: civil law problems]. Kyiv: Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka [in Ukrainian].
4. *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: vid 16 sichnia 2003 r. № 435-IV* [Civil Code of Ukraine: from January 16 2003 № 435-IV]. (2003). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> [in Ukrainian].
5. Domanetska, I. M., Petrushenko, M. S., Fedusenko, O. V., & Fedusenko, A. O. (2012). *Imitatsiina model funktsionuvannia vuzla pirynhovoї merezhi* [Simulation model of peering network node functioning].



- Upravlinnia rozvytkom skladnykh system — Managing the Development of Complex Systems*, 12, 124—132. Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Urss\\_2012\\_12\\_27](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Urss_2012_12_27) [in Ukrainian].
6. Kuzmin, V. F. (1971). Raschyotnye pravootnosheniya v novykh usloviyah hozyajstvovaniya [Settlement legal relationships in the new economic conditions]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Moscow [in Russian].
  7. Verkhovna Rada Ukrainy. (2014). Pro zapobihannia ta protydiuu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia: Zakon Ukrainy vid 14 zhovtnia 2014 r. № 1702-VII [On prevention and counteraction to legalization (laundering) of proceeds from crime, financing of terrorism and financing of proliferation of weapons of mass destruction: Law of Ukraine of October 14, 2014 № 1702-VII]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy — Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 50—51. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18> [in Ukrainian].
  8. Bohdanovych, A. S. (2013). Bezghotivkovi rozrakhunky iz vykorystanniam elektronnykh platizhnykh zasobiv yak kompleksnyi pravovyi subinstytut [Cashless settlements using electronic means of payment as a complex legal sub-institution]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava — Magazine of Kyiv University of Law*, 4, 391—394 [in Ukrainian].
  9. Novoselova, L. A. (1996). *Raschyotnye pravootnosheniya v novykh usloviyah hozyajstvovaniya [Cash settlements in business]*. Moscow: YurInfoR [in Russian].
  10. Borysova, A. M. (2014). Napriamky ta perspektyvy vdoskonalennia informatsiinykh bankivskykh pravovidnosyn [Directions and prospects for improving information banking relations]. *Molodyi vchenyi — Young Scientist*, 1, 75—78 [in Ukrainian].